

Verduurzaming industrie

Verduurzaming industrie

Aan de orde is het **tweeminutendebat Verduurzaming industrie (CD d.d. 17/10)**.

De voorzitter:

We gaan door met het tweeminutendebat Verduurzaming industrie. Het commissiedebat vond plaats op 17 oktober. Ik geef graag als eerste het woord aan de heer Thijssen van de fractie van GroenLinks-Partij van de Arbeid. Het woord is aan hem.

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

Dank, voorzitter. Zo ongeveer nu zouden er afspraken moeten liggen met Tata, zodat in 2030 in Nederland groen staal gemaakt zal worden. Maar helaas is er geen nieuws, zoals eigenlijk al jaren. Mijn vraag aan de minister is dus hoe het staat met deze afspraken. Gaan we nou in Nederland groen staal maken voor onze windmolens, treinen en gebouwen? Vindt de minister Tata een betrouwbare partner, nu vandaag blijkt dat sommige fabrieken wel twintig keer meer uitstoten dan van de vergunning mag en Tata ook deze week weer in de rechtbank tegenover een overheid staat? Overweegt de minister ook om afspraken te maken om zonder Tata groen staal te maken?

Voorzitter. We hebben het er vaker over gehad dat de lucht rond Tata vies is en omwonenden daardoor korter leven. Vandaag blijkt dat de Kooksfabriek 1 twintig keer meer uitstoot dan wat volgens de vergunning mag, terwijl die fabriek volgens het Groen Staalplan pas in 2037 dicht zal gaan. Zijn deze plannen nu nog wel reëel, is mijn vraag. Wat is het alternatief?

Deze Kamer heeft in meerderheid tegen de regering gezegd om conform de adviezen van de expertgroep gezondheid hardere voorwaarden te stellen in de maatwerkafspraken. De minister is daar toch wat vaag over. Ik moedig de minister nogmaals aan, want gezondheid is voor deze Kamer niet onderhandelbaar.

Ondertussen verliezen de staalarbeiders in de landen om ons heen hun baan. Kan de minister toezeggen dat zij en ook wij niet overvallen gaan worden door een plots faillissement van deze fabriek?

Dan nog twee moties, voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de risico's voor ontwikkelaars van windparken de laatste jaren zijn toegenomen door problemen met onder andere de waardeketen, tenderprocedures en hogere financieringskosten;

constaterende dat een power purchase agreement (PPA) een effectief instrument kan zijn voor het bevorderen van de uitrol van wind op zee en de verduurzaming van industriële bedrijven;

verzoekt de regering risico's voor ontwikkelaars van windparken en industriële bedrijven die willen elektrificeren te verminderen, bijvoorbeeld door kredietgaranties mogelijk te maken, en zo het afsluiten van PPA's te stimuleren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Thijssen.

Zij krijgt nr. 220 (29826).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet overweegt om de CO₂-heffing te flexibiliseren door bedrijven gratis uitstootrechten van zichzelf te laten lenen uit de toekomst;

overwegende dat in het onderzoek naar deze optie wordt geadviseerd om bedrijven in dat geval geverifieerde verduurzamingsplannen aan te laten leveren, waarmee bedrijven onderbouwen dat de geleende rechten een toekomstig overschot betreffen;

verzoekt de regering om bij het uitwerken van deze flexibilitieoptie als harde voorwaarde te stellen dat bedrijven onomkeerbare en geverifieerde verduurzamingsplannen aan het uitvoeren zijn,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Thijssen.

Zij krijgt nr. 221 (29826).

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

Tot slot mijn felicitaties voor het afsluiten van de eerste maatwerkafpraak. Zo wordt maar aangetoond dat industriebeleid wel kan vernellen, fossiele banen groener kunnen worden en we de klimaatdoelen kunnen halen.

De voorzitter:

De heer Vermeer, BBB.

De heer Vermeer (BBB):

Voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat kleinere producenten, zoals bakkers, door strikte prijsonderhandelingen met supermarkten geen ruimte hebben om verduurzamingskosten door te berekenen;

verzoekt de regering om een onderzoek te starten naar eerlijke verdeling van verduurzamingskosten in de voedselketen en te komen met beleidsvoorstellen die kleinere producenten beschermen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Vermeer.

Zij krijgt nr. 222 (29826).

De heer Vermeer (BBB):

We hebben vandaag het nieuwsbericht gezien dat er in grote delen van Noord-Holland een wachttijd van tien jaar is voor bedrijven en dat TenneT bedrijven in de Kop van Noord-Holland oproept om voorlopig niet van het gas af te gaan. Nou, daar gaan we dan. Daarom een motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat bedrijven door gebrek aan duidelijke communicatie en planningsafstemming met netbeheerders vastlopen in hun verduurzamingsambities;

verzoekt de regering om samen met netbeheerders en bedrijven te werken aan een landelijk coördinatieplan voor het afstemmen van netcapaciteit en verduurzamingsplannen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Vermeer.

Zij krijgt nr. 223 (29826).

Mevrouw Rooderkerk, D66.

Mevrouw Rooderkerk (D66):

Dank, voorzitter. In de tussentijd sinds het debat is er behoorlijk wat nieuws geweest rondom Tata Steel, ten eerste ten aanzien van de slechte financiële positie. Vandaag kwam het bericht dat Tata twintig keer zoveel uitstoot als mag en in afwachting is van boetes en intrekking van de vergunning. Ik wil de minister vragen om een reactie hierop.

Daarnaast zijn we in afwachting van de maatwerkafpraak. Vooruitlopend daarop wil ik vragen om alvast aan de slag te gaan met de verduurzaming van de IJmond en om wanneer die 100 à 150 hectare aan opslag die straks niet meer nodig is, vrijkomt, de gebruiksrechten van de grond te verwerven voor een energiehaven en dit ook mee te nemen in de maatwerkafspraken. Ik weet dat de minister hier waarschijnlijk niet volledig op in kan gaan, maar ik wilde daar toch aandacht voor vragen.

De voorzitter:

Eén korte vraag van de heer Erkens.

De heer Erkens (VVD):

Eén vraag over het overnemen van de grond. Een aantal maanden geleden is er een stuk van Wijers en Blom gelekt in de media. Daarin stond dat er ten minste 12 miljard aan opruimkosten bij die grond komt kijken. Vindt u dat de overheid die kosten moet overnemen?

Mevrouw Rooderkerk (D66):

Nee. In het rapport van Wijers en Blom, niet het gelekte, maar gewoon het rapport dat zij met de Kamer hebben gedeeld, geven zij aan dat er een mogelijkheid is om met die grond aan de slag te gaan. Dat is echter nooit meer teruggekomen in de debatten die wij hebben gehad, volgens mij, maar ik vind dat wel een interessante optie. Maar daarbij zou je wat mij betreft moeten afspreken dat je niet eigenaar wordt van die grond en dus van de saneringskosten. Je zou daar bijvoorbeeld de gebruiksrechten van kunnen verwerven en dan dus wel vast aan de slag kunnen met de verduurzaming van die regio. Je kunt dan ook vooruitkijken. Of Tata nou wel groen staal gaat produceren of dat straks niet meer gaat doen, je kunt dan wel vooruit met die regio.

De voorzitter:

Prima.

Mevrouw Rooderkerk (D66):

Punt.

De voorzitter:

Uw motie.

Mevrouw Rooderkerk (D66):

Dan de motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende de noodzaak om de Nederlandse industrie te verduurzamen;

constaterende dat bindende afspraken en tastbare resultaten uit de maatwerkeraanpak beperkt blijven;

verzoekt de regering een deadline te verbinden aan de maatwerkeraanpak en in 2025 tot afronding te komen;

verzoekt de regering tevens als uitgangspunt te hanteren dat de industrie in 2040 klimaatneutraal is en dat een significante emissiereductie wordt bereikt in 2030,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Rooderkerk.

Zij krijgt nr. 224 (29826).

Mevrouw **Rooderkerk** (D66):

Daarnaast dien ik nog een verzoek in om meer informatie over onder meer die sanering, omdat het inderdaad van belang is dat we goed inzichtelijk hebben wie er opdraait voor die kosten. Hopelijk is dat niet de Staat.

De voorzitter:

De heer Erkens, VVD.

De heer **Erkens** (VVD):

Dank, voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er op dit moment nog onvoldoende prikkels zijn om bedrijven flexibel te laten produceren in hun industriële processen;

overwegende dat meer flexibel stroomgebruik bij bedrijven kan helpen om ruimte op het stroomnet vrij te spelen;

overwegende dat meer flexibel stroomgebruik bij bedrijven om een eenmalige capex-investering vraagt, zodat bedrijfsprocessen flexibeler kunnen worden ingericht;

verzoekt de regering om bij de eerstvolgende openstellingsronde van de SDE++ meer in te zetten op flexibilisering van de industriële stroomvraag en hiervoor een aparte categorie in te stellen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Erkens.

Zij krijgt nr. 225 (29826).

Dank u wel. Het lid Kostić, Partij voor de Dieren.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Voorzitter. Vandaag was er groot nieuws rond Tata en helaas was het opnieuw geen goed nieuws, want er zijn twintig keer meer schadelijke stoffen dan toegestaan en miljoenenboetes dreigen. De intrekking van de vergunning komt steeds meer in zicht. Gezien de ernstige overtredingen zijn onderhandelingen op basis van de huidige plannen van Tata achterhaald. Dit heeft ook in het licht van de staatssteunregels mogelijk gevolgen. Ik vraag de minister om samen met de staatssecretaris van IenW zo snel mogelijk een brief naar de Kamer te sturen over wat deze nieuwe ontwikkelingen betekenen voor de maatwerkafspraken met Tata, specifiek de kooks- en gasfabrieken. Ik wil daar ook graag een uitgebreide onderbouwing bij.

Ik heb twee moties, die alleen borgen dat a de Nederlandse belastingbetaler geen onnodige risico's loopt en b dat de eerder aangenomen moties, van onder anderen de heer Thijsen, over gezondheidseisen gewoon worden uitgevoerd.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat Tata Steel Nederland in de schulden zit en dat er bovendien een reëel risico is dat Tata Steel Nederland niet meer aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen;

overwegende dat in geval van een faillissement duizenden mensen op straat staan, Nederland blijft zitten met extreem verontreinigde grond én de overheid de miljarden aan subsidie kwijt zou zijn, terwijl het Indiase moederbedrijf hier niet aan meebetaalt;

overwegende dat financiële transparantie en verantwoordelijkheid van het moederbedrijf cruciaal zijn bij het aangaan van maatwerkafspraken;

verzoekt de regering om voor de maatwerkafspraken in kaart te brengen wat de saneringskosten van de grond onder Tata Steel zijn en hoe het risico c.q. de kostenverdeling is geregeld tussen het Indiase moederbedrijf en de Staat bij een faillissement van Tata Steel Nederland, en de Kamer hierover uiterlijk in Q1 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Kostić, Teunissen en Rooderkerk.

Zij krijgt nr. 226 (29826).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de omgevingsdienst net heeft vastgelegd dat Tata Steel tot twintig keer méér kankerverwekkende pak's en zware metalen uitstoot dan de norm;

overwegende dat de Kamer van de PVV tot de SP, verenigd voor de bescherming van de gezondheid van burgers, per motie de regering heeft verzocht om alle adviezen van de Expertgroep Gezondheid IJmond over te nemen en een harde voorwaarde te laten zijn bij de maatwerkafspraken;

verzoekt de regering om, in lijn met de eerdere opdracht van de Kamer en het advies van de Expertgroep Gezondheid, ervoor te zorgen dat de 90% reductie van onder andere pak's en benzeen onderdeel wordt van de maatwerkafspraken met Tata Steel,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Kostić en Teunissen.

Zij krijgt nr. 227 (29826).

Kamerlid Kostić (PvdD):

Voorzitter. Dit gaat eigenlijk om een al eerder aangenomen motie, maar deze minister weigert die motie goed uit te voeren. Dit is gewoon een-op-een het advies van de Expertgroep Gezondheid IJmond. Laat ons niet telkens hier staan om dit te vragen.

De voorzitter:

Dank u wel.

Kamerlid Kostić (PvdD):

Neem het gewoon over.

Dank u wel.

De voorzitter:

Mevrouw Postma van NSC.

Mevrouw Postma (NSC):

Dank u wel, voorzitter. De eerste maatwerkafpraak is vandaag een feit. Van harte gefeliciteerd met het afsluiten van de maatwerkafpraak met Nobian.

Voorzitter. We hebben een mooi debat met elkaar gevoerd over de verschillende grote clusterbedrijven. Tegelijkertijd hebben wij ook aandacht gevraagd voor cluster 6-bedrijven, oftewel de regionale industrie, die vaak net wat kleiner is. Zij geven aan heel graag aan de slag te willen om te verduurzamen, maar zij lopen tegen de netcongestie aan. De minister is bezig met een programma. Ik weet dat er in Q1 van 2025 nog een update naar de Kamer komt, maar ik wil de minister graag uitdagen ...

De voorzitter:

Q1 is het eerste kwartaal.

Mevrouw Postma (NSC):

Het eerste kwartaal. Excuses. Het eerste kwartaal van 2025 komt dat dus naar de Kamer. Ik wil de minister uitdagen om echt een concrete ambitie te hebben van het aantal afgesloten casusafspraken of maatwerkafspraken in 2025. Hier komt de motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat cluster 6-bedrijven vastlopen in hun verdere verduurzaming door netcongestie;

constaterende dat cluster 6-bedrijven een cruciale rol spelen in de werkgelegenheid in en leefbaarheid van de regio;

constaterende dat er op dit moment maar zeven cluster 6-bedrijven concreet geholpen worden in deze problematiek door middel van de casusaanpak of de maatwerkaanpak;

constaterende dat men vaak wel begint met gesprekken, maar dat die niet leiden tot resultaat;

verzoekt de regering om in 2025 de ambitie te hebben 50 casus- of maatwerkafspraken met cluster 6-bedrijven af te sluiten, waar doorzettingskracht op het gebied van vergunningverlening of aansluitingen op het elektriciteitsnetwerk een belangrijke rol spelen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Postma en Thijsen.

Zij krijgt nr. 228 (29826).

Dank u wel. De laatste spreker van de zijde van de Kamer is de heer Eerdmans van JA21.

De heer Eerdmans (JA21):

Voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er de komende jaren ongeveer 50.000 transformatorhuisjes worden geplaatst, waardoor een op de drie straten in Nederland opengebrouwen gaat worden;

verzoekt het kabinet te organiseren dat bewoners inspraak krijgen bij de plaatsing van een transformatorhuisje in hun buurt,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Eerdmans.

Zij krijgt nr. 229 (29826).

De heer Eerdmans (JA21):

Voorzitter. De volgende.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de provincie Noord-Holland en de gemeente Medemblik het project Zon-op-Water Wieringerhoek door wil drukken, ondanks diverse zwaarwegende bezwaren van het ministerie van Klimaat en Groene Groei, Defensie, Rijkswaterstaat, natuur- en visserijbelangen en de gemeente Hollands Kroon;

verzoekt het kabinet zowel de verkenning als het project Zon-op-Water Wieringerhoek stop te zetten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Eerdmans en Vermeer.

Zij krijgt nr. 230 (29826).

De heer Eerdmans (JA21):

Voorzitter. De laatste is de motie over de open haard.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat diverse gemeenten een houtstookverbod hebben afgekondigd;

van oordeel dat een verbod op houtstook in een kachel of een barbecue zeer betuttelend is en dat dit niet verboden moet worden;

verzoekt het kabinet landelijke regelgeving te maken zodat houtstook beschermd wordt, en de Kamer hierover voor de zomer van 2025 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Eerdmans en Vermeer.

Zij krijgt nr. 231 (29826).

De heer Eerdmans (JA21):

Dank je wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik schors vijf minuten en dan gaan we luisteren naar de minister. Het volgende debat moet om 20.10 beginnen, dus we zitten in een krap schema.

De vergadering wordt van 20.04 uur tot 20.11 uur geschorst.

De voorzitter:

Het woord is aan de minister.

Minister Hermans:

Voorzitter. De heer Thijssen stelde mij een aantal vragen over Tata Steel. In algemene zin moet ik zeggen dat ik niet kan ingaan op de stand van zaken van de onderhandelingen. Meer inzage daarin wordt op gezette tijden in vertrouwelijke briefings gegeven, maar in het openbaar kan ik dat niet doen.

De heer Thijssen vroeg mij ook of ik werk aan een plan voor groen staal zonder Tata. Dat is natuurlijk niet waarover we nu in gesprek zijn, want de bedoeling van de maatwerkafpraak is dat Tata verduurzaamt in Nederland. Ik ga nu niet vooruitlopen op de conclusie dat dit mogelijk niet zou lukken.

Naar aanleiding van de berichtgeving van vandaag zijn verschillende vragen gesteld. Ook in het licht van de berichtgeving van vandaag en de besluiten van vandaag geldt dat de handhaving aan de provincie en het bevoegd gezag daar is. Ik ga daar inhoudelijk niet over en ik kan daar nu dus ook geen inhoudelijk oordeel over geven. Wat ik wel kan zeggen, is dat maatwerk natuurlijk altijd over bovenwettelijke afspraken gaat. Als blijkt — ik benadruk: als — dat Kooks- en Gasfabriek 1 of Kooks- en Gasfabriek 2 niet binnen de vergunningen opereert, dan kan ik daar in het kader van de maatwerkafspraken met Tata dus ook geen afspraken over maken.

De heer Thijssen vroeg mij nog of ik kan garanderen dat wij niet worden overvallen door een plots faillissement. De inzet is verduurzaming van Tata en, daarmee, een toekomst voor het bedrijf in Nederland. Om tot die afspraken te komen, is het wel belangrijk dat het beeld van de inzet stil komt te staan. Ik kan hier niet de garantie geven dat we nooit overvallen zullen worden door een plots faillissement.

De voorzitter:

Eén vraag, meneer Thijssen.

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

Ik snap dat er geen garanties gegeven kunnen worden, maar we zien natuurlijk wel wat de situatie op de staalmarkt is. We zien dat 5.000 mensen hun baan verliezen in Duitsland en dat in Engeland een fabriek stopt. De werknemers

van Tata zijn gewoon heel erg bezorgd: dadelijk is Tata met de noorderzon — naar India — vertrokken, en dan zegt de minister "ja, de markt zat zó tegen", en dan zijn 9.000 mensen hun baan kwijt. Daarom voel ik ook zo'n urgentie. Er moet nou eens duidelijkheid komen voor de werknemers, maar ook voor de omwonenden: wat gaat er gebeuren met deze fabriek? Wanneer krijgen we die duidelijkheid?

Minister Hermans:

Maar dan is de vraag: wanneer is die maatwerkafpraak er? Natuurlijk zou ik ook graag ... Dat geldt in het algemeen. Over deadlines en aantallen maatwerkafspraken voor volgend jaar zijn meer vragen gesteld en moties ingediend. Daar kom ik zo op terug. Ik geloof in deze aanpak. Ik vind het belangrijk, een mijlpaal, dat we vandaag de eerste maatwerkafpraak hebben gemaakt. Maar ik weet gewoon niet op welke termijn een volgende zal worden gemaakt, laat staan dat ik weet op welke termijn het mogelijk tot een afspraak met Tata komt. Ik kan niet anders dan zeggen dat ik het graag zo snel mogelijk wil. Ik kan geen datum noemen.

De voorzitter:

Helder. Mevrouw Rooderkerk.

Mevrouw Rooderkerk (D66):

Gefeliciteerd met het maken van de eerste maatwerkafpraak. Dat is heel belangrijk. Ten aanzien van Tata geeft de minister aan dat zij daar niet op vooruit kan lopen en dat zij niet de handhaver is. Maar zij kan natuurlijk wel zeggen wat zij ervan vindt dat het kennelijk zo erg is dat de norm twintig keer is overschreden. Ik kan niet anders dan mij voorstellen dat dit impact heeft op de manier waarop met zo'n maatwerkafpraak moet worden omgegaan. Anders zou het immers slecht bestuur zijn om dat soort zaken daar niet bij te betrekken.

Minister Hermans:

Wat voor effect dit precies zal hebben op de maatwerkafspraken weet ik nu niet. Dat kan ik nu niet zeggen. Maar als er een wettelijke afspraak komt waarin staat dat er iets moet gebeuren ten aanzien van fabriek 1 of fabriek 2, dan kan ik daar geen maatwerkafpraak meer over maken, want dan is het niet meer bovenwettelijk. Dan is Tata wettelijk verplicht om daar iets aan te doen. In algemene zin vind ik dat voor iedereen in Nederland geldt — inwoners, bedrijven, ondernemers: iedereen — dat je je aan de wet moet houden. Maar nu op deze specifieke casus, op dit specifieke voorbeeld, ingaan, kan ik ook niet doen in het belang van de gesprekken die over het maatwerk gevoerd worden.

Kamerlid Kostić (PvdD):

Ik hoor de minister zeggen: als er wettelijk iets wordt besloten, dat er iets dicht moet of dat er gehandhaafd moet worden, dan gaan de maatwerkafspraken niet door of ze worden dan aangepast. Maar dat gebeurt al; er is al handhaving volgens de wet- en regelgeving. Een van de kook- en gasfabrieken staat zelfs al een tijdje, tot en met het komende jaar, onder verzwaaard toezicht. Dus er is sprake van een handhavingproces door de od. Kan de minister dan bevestigen dat dit inderdaad al invloed heeft op de

maatwerkafspraken, omdat dat onder andere te maken heeft met de regels voor staatssteun?

Minister Hermans:

Nee, dat kan ik niet bevestigen, en ook niet ontkennen. Ik kan daar niks over zeggen op dit moment. Dat is een uitspraak van vandaag door het bevoegd gezag, de omgevingsdienst van de provincie Noord-Holland. En namens mij wordt er gesproken met Tata over die maatwerkafspraken. Wat daarvan precies de effecten zijn, zal in de komende tijd blijken. En daar zal ik de Kamer niet in het openbaar, maar in vertrouwelijke briefings over bijpraten.

De voorzitter:

Prima. Dan gaan we naar de moties. De eerste motie. Ja, lid Kostić, we moeten echt door. Nee, zeven minuten geleden had het volgende debat al moeten beginnen. De minister.

Minister Hermans:

Voorzitter. De eerste motie, die van de heer Thijssen, op stuk nr. 220: oordeel Kamer.

De tweede motie, ook van de heer Thijssen, op stuk nr. 221, moet ik ontraden. Die gaat over de dispensatierechten en de onomkeerbare duurzaamheidsplannen. Die moet ik ontraden.

De voorzitter:

Eén korte vraag van meneer Thijssen. Kort, kort.

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

Ja. Ik zou toch echt wel graag willen weten waarom.

Minister Hermans:

Daar zal ik een argument bij geven. We onderzoeken op dit moment die hardheidsclausule waar de heer Thijssen aan refereert. Dat is naar aanleiding van een verzoek van de heer Erkens. Uit een ambtelijke analyse blijkt dat naar verwachting maar een beperkt aantal bedrijven gebruik zal kunnen maken van de beoogde maatregel. Het voorstel dat de heer Thijssen nu doet, zou de complexiteit van het instrument echt heel erg verhogen en leiden tot additionele uitvoeringslasten. Het kabinet beschouwt de maatregel daarom niet als doelmatig en onderzoekt of er andere mogelijkheden zijn om de flexibiliteit binnen de CO₂-heffing te vergroten.

De voorzitter:

Prima. De derde motie.

Minister Hermans:

De derde motie, die van de heer Vermeer op stuk nr. 222, is overbodig.

De voorzitter:

De vierde motie.

Minister Hermans:

De vierde motie, die van de heer Vermeer op stuk nr. 223, is ook overbodig. Dit vindt plaats in het landelijk actieprogramma in de zogenaamde Cluster Energie Strategieën, de CES'en. Daarin is hier ook aandacht voor, dus dit gebeurt.

De voorzitter:

De heer Vermeer, één vraag.

De heer Vermeer (BBB):

Ja, ook bij mijn motie, die op stuk nr. 222, zou ik graag willen weten waarom die overbodig is, want volgens mij wordt dit onderzoek nog niet uitgevoerd. En als wordt gesteld dat de vierde motie ook overbodig is, dan snap ik niet hoe wij het bericht in de pers kunnen krijgen dat bedrijven daarmee overvallen worden. Hoe verklaart de minister dat?

Minister Hermans:

Het onderzoek waar de motie op stuk nr. 222 naar vraagt, is intensief en meerjarig gedaan in de periode 2020-2022 door de ACM, via de zogenaamde Agro-Nutri Monitor. Dit jaar doet LVVN een nieuw onderzoek, waarbij we ook kijken naar de verdeling van kosten voor verduurzaming binnen de voedselketen.

De voorzitter:

En dan over de andere motie één vraag.

Minister Hermans:

O ja, dat was de vraag bij de motie op stuk nr. 223. Nou, vandaag was er inderdaad een vreselijk bericht in het hele kader van netcongestie, over hoelang die mogelijk nog gaat duren en bedrijven moeten wachten. Maar wat hier gevraagd wordt, is om te werken aan een landelijk coördinatieplan voor het afstemmen van netcapaciteit en verduurzamingsplannen, en dat is nou net het aandachtspunt, de focus, waar het landelijk actieprogramma netcongestie zijn aandacht op legt, en ook die CES'en. Dus dit gebeurt. Daarin wordt gecoördineerd. En helaas — "helaas" zeg ik erbij — is het wel een probleem dat ons ook nog kan overvallen. En dan is er trouwens ook nog de capaciteitskaart, zo zeg ik tegen de heer Vermeer, die met steeds gedetailleerdere informatie wordt uitgebreid om dit overvallen te voorkomen, of om er in elk geval alles aan te doen om dat te voorkomen.

De heer Vermeer (BBB):

Ik heb nog één vraagje bij de motie op stuk nr. 222. Het dictum verzoekt niet alleen om een onderzoek te starten, wat dus al gebeurd zou zijn, maar ook om te komen met beleidsvoorstellen die kleinere producenten beschermen. Die heb ik nog nooit gezien. Dus, eh, ja, dat.

De voorzitter:

Dus, eh, ja, dat. Helder! Ik hoop dat de minister zich daaruit weet te praten.

Minister Hermans:

Nou, zó ga ik dat doen, als volgt. Ik zei al dat LVVN ook dit jaar een nieuw onderzoek doet waarbij gekeken wordt naar de kosten. Ik neem aan dat dat onderzoek dan ook gaat leiden tot wat je daar mogelijk mee kan doen. Het beleid van het kabinet is er überhaupt op gericht dat verduurzaming zo veel mogelijk kostenneutraal is voor bedrijven.

De voorzitter:

Prima. Dan de motie op stuk nr. 224.

Minister Hermans:

De motie op stuk nr. 224 van mevrouw Rooderkerk gaat over een deadline voor de maatwerkaanpak. Daarover hebben mevrouw Rooderkerk en ik ook gedebatteerd in het commissiedebat. Ik moet deze motie ontraden. Ik deel de haast en het gevoel dat het wel moet gaan gebeuren in de komende periode, in het komende jaar. Maar ik ga er geen deadline aan verbinden, want ik zou het zonde vinden voor de verduurzaming van onze bedrijven als ik daarmee een ambitieus bedrijf mis dat mogelijk in de loop van 2026 nog een afspraak kan maken.

De motie op stuk nr. 225 van de heer Erkens moet ik ontraden.

Dan komen er een paar moties, volgens mij twee, als ik het goed zeg, over Tata, beide van het lid Kostić. Ik moet de moties op de stukken nrs. 226 en 227 beide ontraden. Daar moet ik het volgende over zeggen. Het onderhandelingsmandaat voor de gesprekken over de maatwerkaanpak met Tata is in de ministerraad vastgesteld. Dat heeft in een debat in mei op steun kunnen rekenen van de Tweede Kamer. Op basis daarvan wordt nu onderhandeld. Bovendien wordt mij steeds gevraagd om snelheid te maken, maar dat kan niet met een steeds wisselende inzet op dat mandaat. Dat kan gewoon niet. Het mandaat is het mandaat. Dat zijn de afspraken en daarbinnen wordt onderhandeld. Dat neemt niet weg dat in de moties een aantal aspecten, onderwerpen, zitten die ik belangrijk vind, die het kabinet belangrijk vindt, en die ook betrokken worden bij de gesprekken. Maar de moties als zodanig moet ik beide ontraden.

De voorzitter:

Dat zijn de moties op de stukken nrs. 225 en 226.

Minister Hermans:

Nee, op de stukken nrs. 226 en 227.

De voorzitter:

Het lid Kostić nogmaals.

Kamerlid Kostić (PvdD):

Dit is écht een schoffering van de Kamer. Niks "een mandaat is een mandaat". De Tweede Kamer gaat over het mandaat, en die heeft gezegd: er is een basis, maar wij voegen daar nog iets aan toe. Dat is onder andere deze motie, die verzocht alle adviezen van de Expertgroep Gezondheid IJmond te verankeren in de afspraken als voorwaarde voor die maatwerkafspraken. Ik vraag de minister om dat eindelijk te respecteren.

De voorzitter:

Ja. De minister.

Kamerlid Kostić (PvdD):

Is zij daartoe bereid? Snapt zij hoe dat hier werkt in de Kamer? Als er uiteindelijk iets uit de maatwerkafspraken rolt en dat zit er niet in, dan gaat een meerderheid van de Kamer die maatwerkafspraken van tafel vegen.

De voorzitter:

Ja.

Minister Hermans:

Het lid Kostić hoeft mij niet te vertellen hoe het werkt in de Kamer; dat weet ik heel goed. Maar ik weet ook dat er afspraken zijn gemaakt. Daarbinnen wordt nu onderhandeld. Daar heb ik mij aan te houden. Dat is ook door de Kamer gesteund. En ja, er zitten elementen in de moties waarvan ik in het debat heb gezegd dat die belangrijk zijn, bijvoorbeeld over gezondheid. Er komt ook geen maatwerkafpraak waar niet ook afspraken over de gezondheid in zitten. Die uitspraak heb ik ook in dat debat gedaan. Ik weet heel goed wat de opdracht is en ik weet ook heel goed wat de wensen vanuit de Kamer zijn, maar ik heb ook een mandaat waarbinnen ik te handelen heb.

Mevrouw Rooderkerk (D66):

Ik heb een vraag ten aanzien van mijn motie over de deadline van 2025. Het lijkt mij goed om wel een deadline te stellen, want anders kan je tot in het einde der dagen blijven onderhandelen, en dan weet iedereen ook waar die aan toe is. De minister gaf aan dat er wellicht een bedrijf is dat in 2026 maatwerkafspraken zou willen maken. Als ik de motie aanpas naar 2026, zou die dan wel oordeel Kamer kunnen krijgen?

Minister Hermans:

Nee, in algemene zin wil ik hier gewoon geen deadline aan verbinden. Ik heb wel toegezegd — dat wil ik hier graag herhalen — dat wij nu de balans opmaken en kijken hoe de gesprekken met de verschillende bedrijven verlopen. Ik blijf ook niet eindeloos praten met bedrijven waarbij er geen schot in de zaak zit of die niet met ambitieuze plannen komen. Daarover zal ik de Kamer begin 2025 informeren, maar ik wil nu geen deadline voor de algehele maatwerkafpak stellen.

De heer Erkens (VVD):

Ik heb bijna het idee dat ik hier in een debat over Tata Steel beland ben, maar mijn vraag is heel simpel. Ik ben benieuwd waarom mijn motie op stuk nr. 225 ontraden is.

Minister Hermans:

De motie op stuk nr. 225 is ontraden om de volgende reden. Er ligt al een PBL-advies, maar een aparte categorie is te breed voor hoe de SDE-techniek werkt en is opgebouwd.

De voorzitter:

Meneer Thijssen, over welke motie heeft u een vraag?

De heer Thijssen (GroenLinks-PvdA):

Over de motie op stuk nr. 227. Ik wil de minister echt op het hart drukken dat de meerderheid van de Kamer heeft gezegd dat die adviezen over gezondheid een harde randvoorwaarde zijn. Ik vind het eigenlijk een beetje flauw dat deze motie niet gewoon oordeel Kamer kan krijgen, maar de minister moet goed begrijpen dat ze er niet mee kan thuiskomen als die adviezen niet zijn opgevolgd. Ik heb de indruk dat het probleem ook weleens zou kunnen zitten bij Tata. Wat mij betreft: het kan met Tata, maar het kan ook zonder Tata, als we maar groen staal gaan maken en de lucht gezonder maken.

De voorzitter:

Het lid Kostić nog even, over dezelfde motie, neem ik aan.

Kamerlid Kostić (PvdD):

Ja, over de gezondheidsmotie. Volgens mij hebben we duidelijk een punt gemaakt, maar ik wil, in relatie tot dit punt, nog even terugkomen op wat de minister net zei. Ze heeft net gezegd dat ze ons vertrouwelijk gaat informeren over wat de nieuwste ontwikkelingen rond overtredingen van de norm voor de uitstoot van kankerverwekkende stoffen bij Tata gaan betekenen voor de maatwerkafspraken. Ik heb om een brief gevraagd, maar daar heb ik geen antwoord op gekregen. Kan de minister ten minste die brief sturen, zodat we die vertrouwelijk kunnen bekijken? Want ik wil netjes op een rijtje zetten ...

De voorzitter:

Ja, helder, helder, helder.

Kamerlid Kostić (PvdD):

... hoe het precies zit, ook juridisch gezien.

Minister Hermans:

Voor de volledigheid: ik heb niet gezegd dat ik de Kamer vertrouwelijk ga informeren over de berichtgeving van vandaag of dat het kabinet dat gaat doen. Het kabinet informeert de Kamer op gezette tijden vertrouwelijk over de stand van zaken en het verloop van de onderhandelingen. Ik kan mij voorstellen dat in zo'n volgende briefing ook dit onderwerp aan de orde komt, voor zover wij daar natuurlijk iets over kunnen zeggen, dus op die manier kan ik het toezeggen aan het lid Kostić.

De voorzitter:

We gaan naar de motie op stuk nr. 228. Niet buiten de microfoon praten, graag, zeg ik tegen het lid Kostić.

Minister Hermans:

De motie op stuk nr. 228 moet ik ontraden. Die gaat over 50 casus- of maatwerkafspraken met cluster 6-bedrijven. Dat is echt een gigantische hoeveelheid. We zijn met cluster 6-bedrijven in gesprek, maar hiermee worden we enigszins overvraagd, qua inzet van en capaciteit op het ministerie. Maar we voeren natuurlijk gesprekken met cluster 6-bedrijven, dus niet alleen met de top vijftien van grootste uitstoters.

De voorzitter:
Mevrouw Postma, één vraag.

Mevrouw Postma (NSC):
Een korte vraag.

Deze cluster 6-bedrijven zijn vaak gebaat bij regionale contacten, dus met de regionale netbeheerders en met de regionale overheden. Daar hoeft dus eigenlijk niet zo veel van het Rijk bij. Vandaar mijn ambitie voor 50. De blueprint ligt er namelijk al. Zeven bedrijven hebben deze weg al gevolgd. Daarom denk ik echt dat het haalbaar is.

Minister Hermans:
Maar de maatwerkplanpak, zeg ik tegen mevrouw Postma, is een landelijke aanpak, dus dan begrijp ik even niet wat de casusaanpak is.

Mevrouw Postma (NSC):
Casusaafspraken zijn vaak ook regionale afspraken. De cluster 6-bedrijven zijn erbij gebaat om juist met de regionale netbeheerder om de tafel te gaan zitten. Dat wordt ook vaak gedaan, met decentrale overheden erbij. Dat zijn nu vaak nog gesprekken die eigenlijk niet tot resultaat leiden. Vandaar het verzoek om te kijken hoe je ervoor kunt zorgen dat er wel een resultaat komt.

Minister Hermans:
Maar dat zijn dan gesprekken waar ik niet over ga, dus ik kan ook niet toezeggen dat we er zo veel gaan doen. Ook voor de regionale tafels lijkt 50 mij wel een heel groot aantal.

Dan de motie op stuk nr. 229 van de heer Eerdmans, over inspraak bij plaatsing van de transformatorhuisjes. Dat is gister in het debat aan de orde geweest. Dat is aan de gemeenten. Om die reden moet ik de motie ontraden.

De motie op stuk nr. 230 over het project Zon-op-Water Wieringerhoek is overbodig, want dit project is stopgezet. Het kabinet heeft het onlangs stopgezet en de betrokken stakeholders daarover geïnformeerd.

In de motie op stuk nr. 231, over houtstook in de kachel, wordt mij gevraagd of ik met landelijke regelgeving kan komen. Dat is ook gisteren in het debat aan de orde geweest. Dit is aan het lokale gezag, aan de gemeenten. Het is geen landelijk beleid, dus ik moet deze motie ontraden.

De voorzitter:
De heer Eerdmans, kort en puntig.

De heer Eerdmans (JA21):
Ten eerste: dit zijn twee moties die ook zijn ondertekend door de heer Vermeer. Dus daarmee winnen ze aan kracht. Dat had ik moeten zeggen. Zijn naam stond er al onder, maar dat is toch een impuls.

Bij Hollands Kroon gaat het om het volgende. Wij als landelijke overheid hebben het wel stopgezet, maar men gaat daar gewoon door. Dus de provincie en de gemeente zijn niet van plan om de verkenning stop te zetten, ondanks de zwaarwegende argumenten tegen van de diverse ministeries, Rijkswaterstaat enzovoort. Daar gaat deze motie over. Het is een opdracht aan de lagere overheden.

Minister Hermans:
Maar die opdracht kan ik hier niet geven aan lagere overheden. Dan moet dat in de gemeenteraad of in Provinciale Staten gedaan worden. U vraagt mij of ik ermee kan stoppen. Dan zeg ik: het kabinet is er al mee gestopt.

De voorzitter:
Heel goed. Tot zover het debat. Dank aan de minister.

De beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter:
Vanavond nog stemmen wij over de moties.